

על מה אבדה הארץ

אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב "מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ" אמרו חכמים ולא פירשוהו, אמרו נביאים ולא פירשוהו. עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו שנאמר "ויאמר ה' על עזבם את תורת אשר נתתי לפניהם" אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה.

כאן אבדה הארץ

ברכת התורה מאד צריך לזהר ועל מה שאמר מאי ניהו וכו' לומר שאין מברכין בתורה תחלה. כתב שם הר"ן בשם ה"ר יונה דקרא הכי דייק דעל שלא ברכו בתורה תחלה אבדה הארץ דאם איתא דעל עזבם את תורת כפשטיה משמע שעזבו את התורה ולא היו עוסקין בה כשנשאל לחכמים ולנביאים למה לא פירשוהו והלא דבר גלוי היה וקל לפרש אלא ודאי עוסקין היו בתורה תמיד ולפיכך היו חכמים ונביאים תמהים על מה אבדה הארץ עד שפירשו הקב"ה בעצמו שהוא יודע מעמקי הלב שלא היו מברכים בתורה תחלה כלומר שלא הייתה התורה חשובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עליה שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזלזלים בברכתה והיינו לא הלכו בה כלומר בכוונתה ולשמה אלו דברי הרב החסיד ז"ל והם נאים ראויים למי שאמרן עד כאן לשון הר"ן ז"ל:

כ"ה א"ה סיון ה'ת"ש

ואיכא לתמוה טובא למה יצא כזאת מלפניו להענישם בעונש גדול ורם כזה על שלא ברכו בתורה תחלה שהוא לכאורה עבירה קלה? ונראה דכוונתו יתברך מעולם הייתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתינו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו ברמ"ח איברים ושס"ה גידין ברמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה שבתורה ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך שהייתה השכינה ממש בקרבם כי היכל ה' המה ובקרבם ממש הייתה השכינה קובעת דירתה והארץ כולה הייתה מאירה מכבודו ובזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה והיה המשכן אחד.

אבל עתה שעברו חוק זה שלא עסקו בתורה כי אם לצורך הדברים הגשמיים להנאתם לידע הדינים לצורך משא ומתן גם להתגאות להראות חכמתם ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה למטה בארץ כדי שתעלה נשמתם למדרגה גדולה אחרי מיתתם הנה בזה עשו פירוד שנסתלקה השכינה מן הארץ ועלתה לה למעלה והארץ נשארה בגשמיותה בלי קדושה וזה היה גורם חורבנה ואבידתה.

כ"ה א"ה סיון ה'ת"ש

וז"ש על עזבם את תורת אשר נתתי ולא שמעו בקולי ועל השנית דהיינו סילוק התורה לפי שלא הלכו בה שהתורה אינה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה דהיינו שעוסק בפלפול ומשא ומתן של תורה כמ"ש על בחקותי תלכו ע"מ שתהיו עמלים בתורה משא"כ באותם שלומדים ד"ת מתוך עונג ואינם יגעים בה אין התורה מתקיימת אצלם ע"כ אמר ולא הלכו בה ר"ל שלא עסקו בהלכות התורה דרך משא ומתן של פלפול המתייחס להליכה כמ"ש וזהו שלא ברכו בתורה תחלה כי הברכה היא לעסוק בד"ת דרך טורח דווקא.

כ"ה א"ה - סיון ה'ת"ש

דהנה בתוה"ק יש שני דברים, אחד סדר התורה, שהיא מורה הנהגה לאדם היאך יהי מנהיג אי"ע, ועוד בה חיות וקדושה והתחדשות שמוספת לאדם העוסק בה, וזהו שאחז"ל הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו- ועל המדרגה השני) באה הברכה נותן התורה, ולכן צריכה ברכה בכל יום, דאף דלא מיפסקי לילות מימים שמחוייבין להגות בה יומם ולילה, אי"כ לכאורה למה יצטרך ברכה בכל יום. ולהנ"ל ניחא דהברכה היא על החיות וההתחדשות שזה הוא בכל יום תמיד.

ובזה יש להבין מאמרם ז"ל על מה אבדה הארץ על שלא ברכו בתורה תחילה, וצריכין להבין למה באמת לא ברכו תחילה, ולהנ"ל מובן אחר שלא למדו ברגשות הנפש ולא עוררו כח החיות והתחדשות ע"כ לא ברכו בכל יום, כי בפעם אחת שהי' מברכין הספיק להם לכל חייהם כנ"ל, דלא מיפסקי לילות מימים, וזה שאמר על מה אבדה הארץ, כי צורת אי"י להיות לה חיות והשתוקקות חדשה בכל עת בסוד (תהלים פ"ג) אלקים אל דמי לך, וכן הוא בגשמיות שא"י צמאה תמיד למים כמ"ש הרמב"ן, ובתורה ועבודה בחיות ורגשות הנפש ממשך לה ג"כ השפעות חדשות בכל עת, וזה קיומה של הארץ, והם שלא ברכו בתורה תחילה כנ"ל, שלא משכו לה חיות חדשה, בשבילם אבדה

הארץ: *הארץ - כח החיות - כח האדם - כח החיות - כח האדם - כח החיות*

ברכו בתורה תחלה. כי כשאין מברכין בתורה אף על פי שעוסקין בתורה בזה מראין שאין התורה חשובה בעיניהם ואין מחיין עצמן בה בכל עת ורגע רק היא אצלם כמו נימוס ודת חס ושלוש כמו שארי נימוסים ודתי העובדי כוכבים שזהו בחינת חטא העגל שאמרו, קום עשה לנו אלהים אשר לכו לפנינו, שבקשו עבודה זרה כדי שיהיו להם מי שילך לפניהם, כי זה היה עקר חפצם שיהיה להם מי שילך לפניהם ויוליכם באיזה נימוס ודת כדי שלא יהיו בולעים איש את רעהו, אבל לא הסתכלו על התכלית האחרון הנצחי כלל, ועל ידי זוהו בחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שעקר החרבן היה על שלא ברכו בתורה תחלה, כמו שכתוב, על מה אבדה הארץ וכו'. דבר זה שאלו וכו', מאי ולא הלכו בה? שלא ברכו בתורה תחלה. כי כשאין מברכין בתורה אף על פי שעוסקין בתורה בזה מראין שאין התורה חשובה בעיניהם ואין מחיין עצמן בה בכל עת ורגע רק היא אצלם כמו נימוס ודת חס ושלוש כמו שארי נימוסים ודתי העובדי כוכבים... אבל לא הסתכלו על התכלית האחרון הנצחי כלל, ועל ידי זה נכשלו בעבודה זרה, כי אז היה הנצח הרע של עבודה זרה בעולם.

ליקו"י חכמת א"י - חכמת נשאת כפי"ה ה

עקר ו"לא הלכו בה" שלא ברכו בתורה תחלה כי בודאי לא נפלו בפעם אחד לנפילות כאלה לעבר על דת לגמרי ולפרק על כמו שהיה אז בעת החרבון, ובודאי בתחלה עסקו בתורה קצת רק שלא ברכו בתורה תחלה דהינו שלא נתנו לבם לשמח בהתורה- ולברך ולהודות ולהלל לה) ותברך בכל עת על החסד הנפלא והנורא הזה שעשה עמו אשר בחר בנו מפל העמים ונתן לנו את תורתו חמדה גנוזה אשר היא חיינו וכו' וזה כל תקנותנו לנצח. וכמו שמבאר במפרשים שזה עקר ברכת התורה לשמח בכל עז בנעימת חלקנו וגורלנו ועל פן אמרו רבותינו זכרונם לברכה שברכת התורה צריכין לזהר בה מאד הנינו כל ענין הנ"ל שבארנו למעלה שצריך כל אחד אפלו אם נפל ונתרחק כמו שהוא, אף על פי כן הוא דיקא צריך להיות רגיל בתורה והודאה להודות על מעט דמעט הנקודות טובות שיש בו עדין וכו'. ועל ידי זה יזכה לצאת מפל הצרות ולהתקרב לה' ותברך וכו' פנ"ל... ועתה כל תקנותנו לשוב לארצנו ולבית מקדשנו הוא על ידי זה.

ליקו"י חכמת ח"ו - חכמת אסטרונוס